

Доповідь

Зарічна Оксана Олексіївна,

магістр, спеціальність «Соціальна робота», Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

Водяна Ольга Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

За даними вітчизняних та зарубіжних наукових джерел у соціальній політиці сучасного світу виділяють такі підходи організації освітньої діяльності дітей, які мають особливі потреби: інтеграція, мейнстримінг та інклюзія. Важливість саме інклюзивної освіти пов'язана з тим, що кількість дітей, які потребують корекційного навчання, постійно зростає. На сьогодні 1 млн дітей в Україні потребують корекції розумового чи фізичного розвитку. Це складає 12% від загальної кількості дітей України.

За визначенням ЮНЕСКО *інклюзія* – це процес інтеграції дітей в загальноосвітній простір незалежно від їх статевої, етнічної та релігійної приналежності, попередніх навчальних досягнень, стану здоров'я, рівня розвитку, соціально-економічного статусу батьків тощо.

Інклюзивна освіта – це сфера освітніх послуг, яка ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає здобуття дитиною з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, якісної освіти в умовах загальноосвітнього закладу [1].

Особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [1].

Сучасна інтернатна модель, що прийнята в нашій державі, вже не являється єдиним і обов'язковим типом закладу, в якому діти з особливостями психофізичного розвитку навчаються ізольовано від соціуму. У батьків та учнів з'явилася можливість вибору різних форм навчання: індивідуальне в домашніх умовах, у спеціальній школі, школі-інтернаті, навчально-реабілітаційному центрі, спеціальному класі при загальноосвітній школі, дитсадку-школі [2, с.115].

Проте цей крок не забезпечує повноцінного права дітей з особливими потребами на освіту. І це не завжди відповідає їхнім запитам і суспільним потребам.

Незважаючи на наявність певної нормативно-правової бази, робота з впровадження інклюзивного навчання в Україні проводиться переважно за ініціативи громадських організацій з залученням Фонду соціальних інвестицій. Таким чином, технології соціально-педагогічної діяльності закладів інклюзивних освіти в Україні перебувають практично на стадії формування. При спробах їх створення, фахівці виходять з розуміння, що кожен навчальний заклад має самобутні умови для організації власної технології соціально-педагогічної роботи. Прикладом можуть слугувати технології інклюзивного навчання дітей з особливими потребами дошкільного і молодшого шкільного віку, де застосовані соціальні послуги, переважно реабілітаційного і корекційного напрямку, без комплексного розв'язання проблем соціального розвитку таких осіб.

Соціальна робота в сфері інклюзивної освіти полягає саме в створенні тих умов освітнього процесу, за яких дитина з психофізичними порушеннями зможе отримувати базові знання, вміння та навички, навички соціальної взаємодії та зворотного зв'язку; буде отримувати психологічну, соціально-педагогічну, а за потреби і юридичну допомогу для забезпечення своїх потреб. Представником соціальної сфери у закладах інклюзивної освіти можуть виступати не лише соціальні працівники чи педагоги, але й психологи, психотерапевти, реабілітологи, спеціалісти з корекції чи терапії, оскільки

спектр послуг, які має надавати такий заклад, повинні широко варіюватися: від навчання до захисту інтересів дитини з обмеженими можливостями.

Важливе місце в інклюзивній роботі надається психологічній корекції. Основна мета роботи – психологічне діагностування дітей та корекція відхилень у їх психічному розвитку.

У посадовій інструкції соціального працівника та переліку його функцій основними є його уміння створювати і розвивати відносини між людьми, дитиною та її оточенням, активізувати їх до самостійного розв'язання власних проблем, бути посередником і залагоджувати відносини між конфліктуючими сторонами, забезпечувати міжінституційні зв'язки, захищати права та інтереси дитини, незалежно від того, якою є ця дитина тощо [3]. Беручи це до уваги, можна стверджувати, що за рахунок введення спеціалізації, у процесі фахової підготовки майбутніх соціальних працівників, можна вирішити проблему підготовки помічників дитини з особливими потребами розвитку та здоров'я. При цьому не потрібно великих фінансових затрат держави, адже за Класифікатором професій ДК 003:2010 посада соціального працівника існує у дошкільних, загальноосвітніх начальних закладах і змістовне наповнення необхідними спеціальними дисциплінами вибіркової частини освітніх програм підготовки майбутніх соціальних працівників допоможе зреалізувати на практиці існуючий соціальний запит, зробити інклюзивний освітній простір в Україні більш реальним.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»: за станом на 23 трав. 2017 р. / Верховна Рада. – Офіц. вид. Київ: Парлам. вид-во. 2017.

2. Міщик Л. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання [Електронний ресурс] Л. Міщик. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_5/12mliupn.pdf. – Назва з екрана

3. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / О.В. Безпалько, І.Д. Зверева, Т.Г. Веретенко. ; За ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2013. – 312 с.